

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні науково-
методичної комісії

факультету соціальної та
психологічної освіти

«27» серпня 2021 р.

(протокол № 1)

Голова науково-методичної комісії
доц. Бондаренко Г.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестаційного екзамену укладено відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України № 564 від 24.04.2019 р.) та освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «Магістр» зі спеціальності 053 «Психологія».

Атестаційний екзамен є кваліфікаційним і призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань ряду професійно-орієнтованих дисциплін, передбачених навчальним планом, освітньо-професійною програмою підготовки фахівців зі спеціальності 053 «Психологія»:

- Психологія вищої школи
- Психологія життєвої кризи особистості
- Основи наукових досліджень в психології
- Психологічна експертиза
- Психологія діяльності та навчальний менеджмент

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ», ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

Кваліфікаційні вимоги до магістра

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень навчально-професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, вчинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища. Магістр повинен вміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї, виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством.

Магістр має бути здатним вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

ФК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

ФК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

ФК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

ФК11. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

ФК12. Здатність вибудовувати передбачувану тактику профілактики дистресу чи кризового стану людини.

ФК13. Здатність активізувати психологічні ресурси особистості для її ефективного функціонування в екстремальних і кризових ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 15. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН 16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Випускна атестація здійснюється Екзаменаційною комісією у формі атестаційного екзамену.

Склад комісії затверджується наказом ректора університету. До складання атестаційного екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості. Під час екзамену здобувач отримує екзаменаційний білет, час для підготовки відповіді відводиться у межах 30 хвилин.

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандарту вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності 053 Психологія в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з випускного іспиту є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за випускний іспит в цілому. Оцінки випускного іспиту виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка випускного іспиту визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань. Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань,

виявлених при складанні атестаційного іспиту приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін (30 білетів, кожен білет містить 3 питання).

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день. Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка відповіді здобувача здійснюється за стобальною шкалою відповідно до вимог ЄКТС: відмінно (A), добре (BC), задовільно (DE), незадовільно (FX):

90 - 100 балів - відмінно - відмінне виконання з незначними помилками,
82 - 89 балів - добре - вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 - 81 бали - добре - в цілому змістовна робота зі значними помилками;

69 - 74 бали - задовільно - чітко, але зі значними недоліками;

60 - 68 бали - задовільно - виконання відповідає мінімальним критеріям;

менше 60 балів - незадовільно.

Оцінки *«відмінно» (A)* заслуговує студент, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння основ психологічних наук і вміння вільно їх використовувати у відповідях на питання білету, ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями.

Зазвичай, оцінка *«відмінно»* ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять з психологічних дисциплін, усвідомлюють значення наукових знань для професійної діяльності психолога, творчо використовують їх у поясненні на прикладах.

Оцінки *«добре» (BC)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння основ психологічних наук, засвоїв категорії та сучасні теоретичні підходи у поясненні психічних явищ.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння матеріалу з навчальних психологічних дисциплін і здатні до їх самостійного пояснення щодо використання в професійній діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)* заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основ навчальних дисциплін в обсязі, потрібному для майбутньої

роботи психолога, але частково ознайомлений з новими психологічними теоріями та дослідженнями. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на іспиті, але продемонстрували здатність усунути ці помилки.

Оцінка «незадовільно» (FX) виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основних психологічних дисциплін, допустив принципові помилки у викладі основного матеріалу, не зміг відповісти на питання білету.

Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з психологічних дисциплін або їх недостатньо для початку професійної діяльності психолога.

Програма атестаційного екзамену затверджена на засіданні кафедри психології № 1 від 27 серпня 2021 року.

Зав. кафедри психології

О.Д.Сафін

ПИТАННЯ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Дайте психологічну характеристику студентства як періоду ранньої дорослості. Охарактеризуйте зміни в пізнавальному та соціальному розвитку студентів.
2. Охарактеризуйте суперечливості та кризи студентського віку.
3. Розкрийте механізми психологічних захистів у студентської молоді.
4. Охарактеризуйте процес адаптації студента до навчання у вищій школі та умови її ефективності.
5. Розкрийте типологічні особливості сучасних студентів.
6. Дайте характеристику навчально-професійній діяльності як провідній в студентському віці.
7. Розкрийте складові та функції Я-концепції студента.
8. Поясніть психологічні особливості студентської групи.
9. Розкрийте особливості міжособистісних стосунків в студентській групі.
10. Здійсніть психологічний аналіз функцій педагогічного управління.
11. Охарактеризуйте роль мотивації у навчально-професійній діяльності студента.
12. Розкрийте специфіку самостійної навчально-пізнавальної та творчої діяльності студентів.
13. Охарактеризуйте психологічні передумови і показники успішності та причини неуспішності студентів у навчально-професійній діяльності.
14. Розкрийте суть основних напрямів реалізації виховних функцій у вищому навчальному закладі.
15. Охарактеризуйте функції педагогічного спілкування
16. Охарактеризуйте умови ефективного педагогічного спілкування.
17. Розкрийте умови запобігання та шляхи вирішення педагогічного конфлікту у взаєминах викладачів та студентів.
18. Проаналізуйте педагогічні здібності викладача.
19. Дайте характеристику кількісним та якісним методам психологічного дослідження.
20. Охарактеризуйте методи пояснення та розуміння в психології.
21. Проаналізуйте поняття організації наукового дослідження.
22. Визначте особливості організації психологічного дослідження.
23. Поясніть логічну структуру психологічного дослідження.
24. Охарактеризуйте часову структуру наукового дослідження.
25. Розкрийте особливості визначення наукової проблеми в дослідженні.
26. Охарактеризуйте процес визначення об'єкта і предмета психологічного дослідження.
27. Вкажіть особливості визначення гіпотези психологічного наукового дослідження.
28. Опишіть процес визначення завдань наукового дослідження.
29. Охарактеризуйте процес апробації результатів наукового дослідження.
30. Розкрийте форми представлення результатів наукового дослідження.
31. Проаналізуйте особливості науки як форми пізнання.
32. Опишіть історію розвитку та сучасні уявлення про наукове пізнання.
33. Охарактеризуйте загальні закономірності розвитку науки.
34. Розкрийте особливості визначення ефективності науково-дослідної роботи у ЗВО і на практиці.
35. Зазначте роль логічних методів у наукових дослідженнях.
36. Охарактеризуйте вимоги до вибору та обґрунтування актуальності теми.
37. Дайте характеристику психологічній експертизі як формі соціальної практики.
38. Дайте загальну характеристику психологічної експертизи та її види.
39. Проаналізуйте особистісну та професійну готовність психолога до експертної діяльності.
40. Охарактеризуйте технологію проведення психологічної експертизи.
41. Опишіть особливості організації та етапи проведення психологічної експертизи.

42. Охарактеризуйте експертний висновок як результат проведення психологічної експертизи.
43. Обґрунтуйте методичний інструментарій психологічної експертизи.
44. Опишіть сфери застосування психологічної експертизи.
45. Охарактеризуйте особливості психологічної експертизи у сфері судочинства.
46. Розкрийте особливості психологічної експертизи сфери освіти.
47. Обґрунтуйте методичний інструментарій експертизи сімейних відносин.
48. Охарактеризуйте особливості психологічної експертизи освітнього середовища.
49. Розкрийте особливості психолого-педагогічної експертизи.
50. Охарактеризуйте особливості психологічної експертизи у сфері праці.
51. Охарактеризуйте призначення та основні завдання трудової експертизи. Зазначте види трудової експертизи.
52. Розкрийте особливості психологічної експертизи у сфері сімейних відносин.
53. Охарактеризуйте особливості психологічної експертизи у сфері засобів масової комунікації.
54. Зазначте особливості психологічної експертизи у соціальній сфері.
55. Охарактеризуйте індивідуально-типологічні особливості особистості за К. Г. Юнгом.
56. Розкрийте поняття навчального менеджменту.
57. Охарактеризуйте функції управління навчанням.
58. Охарактеризуйте цілепокладання та його функції.
59. Зазначте принципи і правила постановки цілей.
60. Охарактеризуйте види цілей.
61. Розкрийте психологічні особливості планування діяльності.
62. Розкрийте поняття мотивації та її роль в управлінні навчанням.
63. Охарактеризуйте стимули та стимулювання навчання, види стимулів навчання.
64. Зазначте мотиви навчання та їх класифікацію.
65. Дайте загальну характеристику дорослого віку.
66. Охарактеризуйте розвиток особистості дорослого.
67. Поясніть суть тестового контролю, його переваги та недоліки.
68. Розкрийте психологічні особливості оцінювання.
69. Розкрийте організацію самостійної роботи.
70. Розкрийте особливості організації мозкового штурму.
71. Розкрийте особливості організації навчальних ігор.
72. Визначте принципи й умови застосування навчального рейтингу.
73. Охарактеризуйте види та техніки кризового консультування.
74. Як проявляється криза вмирання: психологічна готовність до завершення життя?
75. Охарактеризуйте типи ставлення людини до кризової ситуації?
76. Опишіть психологічний портрет психосоматичних хворих та особливості їх консультування.
77. Охарактеризуйте поняття та природу виникнення життєвої кризи.
78. Дайте загальну характеристику віку, віковим кризам та віковій періодизації.
79. Назвіть види сімейних криз та здійсніть їх характеристику.
80. Проаналізуйте процес психологічного виходу із професійних криз?
81. Обґрунтуйте конструктивні виходи з життєвої кризи.
82. Охарактеризуйте суїцид як деструктивний вихід із кризи.
83. Охарактеризуйте копінг-стратегії як конструктивний вихід із кризи.
84. У чому полягає робота психолога в закладах позбавлення волі?
85. Охарактеризуйте зміну соціальної ситуації розвитку в місцях позбавлення волі.
86. Охарактеризуйте катастрофи та надзвичайні ситуації як причини психологічної кризи.
87. Проаналізуйте деструктивні шляхи виходу з кризи.
88. Дайте характеристику кризи середнього віку.
89. Охарактеризуйте форми та способи опанування життєвої кризи.
90. Дайте визначення поняття кризового консультування та його завдання.

Рекомендована література

«Психологія вищої школи»

1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень із психології. К. : Центр учбової літератури, 2008. 357 с.
2. Демиденко В.К. Психологія вищої освіти : навч. посіб. Бердянськ: БДПУ, 2003. 48 с.
3. Кльоц Л.А. Професійний розвиток психолога: сучасні тенденції. К.: Марич, 2009. 140 с.
4. Корольчук М.С., Трофімов Ю.Л., Осьодло В.І. Методологічні та теоретичні проблеми психології. К.: Наука, 2013. 334 с.
5. Куєвда В.Т. Психологічні ретроспекції української етнокультурної моделі. Інститут психології імені Г.С.Костюка; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2015. 103 с.
6. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: курс лекцій. К.:КСУ, 2004. 176с.
7. Педагогічна і психологічна науки в Україні. АПН України. Т.4. Педагогіка і психологія вищої школи. К.: Педагогічна думка, 2007. 440 с.
8. Перепелюк Т.Д. Вимоги до написання магістерських робіт. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. 46 с.
9. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 4-е вид., випр. і доп. Каравела, 2014. 360 с.
10. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. К.: ТОВ Філ-студія, 2014. 320 с.
11. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи. Практикум: навч. посіб. К.: Каравела, 2008. 336 с.
12. Становлення ідентичності фахівця / за ред. В.Л.Зливкова. К.: Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 258 с.
13. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях. К.: Кондор, 2011. 515 с.
14. Шулдик А.В., Шулдик Г.О. Становлення особистості студента: психологічний аспект. Умань: ФОП Жовтий, 2015. 220 с.

«Психологія життєвої кризи особистості»

1. Булах І. С. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 110 с.
2. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості : навчальний посібник. Бердянськ, БДПУ, 2016. 193 с.
3. Міщенко М. С. Психологія життєвої кризи особистості : навч.-метод. посіб. Умань : Візаві, 2020. 154 с.
4. Байєр О. О. Життєві кризи особистості : навчальний посібник . Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. 244 с.
5. Кравченко О. О., Міщенко М. С. Дослідження психологічного стану в умовах ізоляції. Габітус. 2020. № 13. Т.1. С. 150-155.

6. Титаренко Т.М. Кризове психологічне консультування : програма навчального курсу. К. : Міленіум, 2009. 63 с.
7. Міщенко М. С. Професійна стресостійкість фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Dynamics of the development of world science: the 9th International scientific and practical conference. Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2020. P. 731-735.

«Основи наукових досліджень в психології»

1. Бочелюк В.Й. Методика та організація наукових досліджень із психології: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
2. Бушуєва Т.В. Основи наукових психологічних досліджень. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., К. : 2017. 244 с.
3. Важинський С.Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : н. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

«Психологічна експертиза»

1. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН України № 330 від 20.04.01.
2. Виленский О. Г. Врачебно-трудова експертиза при психических заболеваниях. К., 1979.
3. Гірник А. М. Конфліктологічна експертиза: специфіка і принципи. К., 2002.
4. Дулов А. В. Основы психологического анализа на предварительном следствии. Минск, 1973.
5. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект). — К.: МАУП, 2000.
6. Котлер Дж., Браун Р. Психотерапевтическое консультирование. СПб., 2001.
7. Ложкин Г., Повякель Н. Практическая психология конфликта. К., 2000.
8. Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В. М. Основи дитячої патопсихології. К., 1996.

«Психологія діяльності та навчальний менеджмент»

1. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : навч. посіб. / М.В. Артюшина, Л.М. Журавська, Л.А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М.В. Артюшиної. Київ : КНЕУ, 2008. 336 с.
2. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В.А. Козаков, М.В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.; За заг. ред. В.А. Козакова. – Київ : КНЕУ, 2003. 829 с.
3. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: зб. міні-кейсів / М.І. Радченко, Л.А. Колесніченко, Л.Л. Борисенко та ін. Київ: КНЕНУ, 2010. 151 с.